

concerto
BUDAPEST
zene szenvedéllyel

SAVITRI CRIER © Kaupo Kikkas

MAGYAR KINCSEK
KODÁLY, WEINER, DUBROVAY

2020. JANUÁR 10. 19.30

PESTI VIGADÓ

KODÁLY Marosszéki táncok

WEINER II. (fisz-moll) hegedűverseny, op. 45

1. *Allegro non tanto, ma appassionato*, 2. *Presto*, 3. *Larghetto*
4. *Moderato - Allegro alla Marcia*

- szünet -

DUBROVAY Faust, az elkárhozott - 1. szvit

1. *Bevezetés és Faust*, 2. *Mefisztó tánca*, 3. *Kocsmajelenet*
4. *Tükör - pas de deux*, 5. *Boszorkányszombat*

KODÁLY Háry János - szvit

1. *Előjáték: kezdődik a mese*, 2. *Bécsi harangjáték*, 3. *Dal*,
4. *Napóleon csatája*, 5. *Intermezzo*, 6. *A császári udvar bevonulása*

Közreműködik: **Savitri Grier** hegedű, **Concerto Budapest**

Vezényel: **Vásáry Tamás**

SAVITRI GRIER

Az 1992-es születésű brit hegedűművésznő Oxfordban kezdte meg zenei tanulmányait. Művészdiplomáját 2017-ben szerezte meg a londoni Guildhall School of Music and Dramában David Takeno növendékeként, majd a berlini Universität der Künsten tökéletesítette tudását Nora Chasteinnél. Részt vett többek között Rados Ferenc, Makszim Vengerov és Anne-Sophie Mutter mesterkurzusain. Ezzel egy időben Savitri Grier szólístaként mind Angliában, mind külföldön, így Franciaországban, Hollandiában és az Egyesült Államokban is feltűnést keltett. Hegedűversenyek eladójaként is sok helyen szerepelt. A kamarazene is igen fontos számára; saját triót alapított, s gyakran lép fel neves művészek kamarazene-partnereként.

VÁSÁRY TAMÁS

A világhírű zongoraművész és karmester 1933-ban született Debrecenben. 1947 és 1953 között a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán Hernádi Lajos tanítványa volt. 1948-ban első díjat nyert a budapesti Liszt Ferenc Zongoraversenyen, diplomája megszerzése után pedig Kodály Zoltán asszisztense és a Filharmónia szólístája lett. Nemzetközi karrierjét 1961-es nagysikerű londoni bemutatkozása indította el. A New York-i Carnegie Hallban Széll György mutatta be 1962-ben. Zongoristaként rendszeresen fellép a világ legfontosabb zenekaraival és legnagyobb karmestereivel, s a legfontosabb fesztiválok vendége. Kamarapartnere volt többek közt Msztyiszlav Rosztropovics, Isaac Stern és Dietrich Fischer-Dieskau. Karmesterként több, mint 100 zenekarral dolgozott a Berlini és a New York-i Filharmonikusoktól a Royal Philharmonic Orchestraig. 1993-tól 2005-ig a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara főzeneigazgatója és vezető karmestere volt; jelenleg a zenekar tiszteletbeli örökös főzeneigazgatója.

CONCERTO BUDAPEST

Magyarország egyik vezető nagyzenekara, történelmi múlttal és a fiatal zenészek dinamizmusával. Nagyívű műsorszerkesztésével elkötelezetten képviseli a progresszív és sokszínű, egyedülálló repertoárt, mely a közkedvelt mesterművektől a legújabb, XXI. századi kortárs darabokig terjed. Vendégei olyan világhírű művészek, mint Gidon Kremer, Jevgenyij Koroljov, Boris Berzovskij, Isabelle Faust vagy Sir James Galway. Művészeti igazgatója 2007 óta a több mint 70 nemzetközi díjjal kitüntetett, Liszt-díjas, érdemes művész, Keller András, a Keller Quartet alapítója.

KODÁLY Zoltán Marosszéki táncok

Kodály Zoltán két önálló zenekari kompozíciót szentelt a magyar népi tánczene megismertetésének és népszerűsítésének. Mindkettő személyes vonásokat is hordoz, ugyanis a két vidék, amelynek táncait feldolgozta, Kodály fiatalkorának két igen fontos helyszíne: Galántának és Nagyszombatnak a gyermekkort és a diákeveket jelentő vidéke, és a legromlatlanabb, legarchaikusabb népzene megőrző Székelyföld, ahol sok időt töltött az intenzív népzene gyűjtés fiatalkori éveiben. A két szvitszerű darab közül a *Marosszéki táncok* a korábbi. Ezt eredetileg zongorára komponálta meg – szinte kedvtelészerűen, évekig dolgozott a 10–15 perces művön, amely végül 1927-ben, a *Háry János* bemutatóját követő évben készült el. A meghangszerelt változat 1929-es keltezésű, drezdai ősbemutatóját Fritz Busch vezényelte 1930 végén. A *Marosszéki táncok* hat táncdallamot fűz össze egyetlen tételben. A dallok közös vonása, hogy Kodály mindannyiukat a Székelyföld északnyugati részén, Marosszéken gyűjtötte az I. világháborút megelőzően. Egyébként azonban nemcsak karakterükben, hangulatukban kontrasztálnak egymással, hanem eredeti megszólalásuk előadói, körülményei is különbözőek voltak. Volt, amelyiket egy szál furulyán játszott a parasztember, s volt, amelyiket félhivatásos cigánybandától hallhatta Kodály. De a zenei tartalom is változatos: a népdalszerű, négy soros szerkezettől a verbunkoszene hatását mutató, nagy ívben kibontakozó dallamig terjed. Utóbbi csoportba tartozik a szvitet nyitó, szenvedélyes és rátarti nyitó dallam, amely vissza-visszatér a darabban. A műből nem hiányzik Kodály vallomások, kitárulkozó hangja, másutt viszont a színekkel és izgalmas hangszerelési effektusokkal bányász mesterien.

WEINER Leó II. (fisz–moll) hegedűverseny, op. 45

Weiner Leó II., fisz–moll hegedűversenye utolsó műveinek egyike: a halála előtt három évvel, 1957 nyarán fejezte be. Szinte egyidejűleg keletkezett I. hegedűversenyéhez hasonlóan ez a darab is átírta, ugyanis mindkét versenyművet egy-egy korai hegedűszonátából adaptálta. A fisz–moll mű alapjául az 1918-as, azonos hangnemű hegedűszonáta szolgált; ezzel függ össze a koncert műfajában ritkának mondható négytétlelenség is. A II. hegedűversenyt egykori tanítványának, az akkoriban már évtizedek óta Amerikában élő, bécsi születésű hegedűművésznőnek, Erica Morininak ajánlotta. Bár az ő neve ma már nem cseng ismerősen, sokan a 20. század legjelentősebb hegedűművésznőjének tartották, aki többek között olyan jelentős karmesterek-

kel koncertezett, mint (még csodagyerekként) Nikisch Artúrral, vagy később Wilhelm Furtwänglerrel vagy Bruno Walterrel. A darab a Weinerhez oly közel álló áttetsző és szellős későromantikus stílusban íródott, amelytől minden „németes” zsúfoltság idegen, és inkább a mediterrán iskola örököse. Az első tétel, mint a szerzői utasítás is mutatja, szenvedéllyel átítatott, lírai és expresszív muzsika, amelyben a szólóhangszer s a zenekar intenzív párbeszédet folytat egymással. A Presto tempójelzésű második tétel a scherzo szerepét játssza, játékossága és lendülete óhatatlanul Weiner egyik ideáljának, Mendelssohnak az emlékét idézve fel. Talán a legszemélyesebb hangját a Larghetto tételben üti meg a szerző: ez mesés, varázslatos hangulatú, áttetsző, helyenként légies és tündéri zene, amelyben a hegedű a legszívhezszólobban énekel. A zárótétel bevezető szakasza ad alkalmat a szólistának a legmutatósabb, legvirtuózóbb cadenzára; a gyors, főrészt érdekessége az, hogy benne eleinte a zenekar fúvósaié a főszerep, de idővel a szólóhangszer ismét átveszi a vezetést s az indulószerű, pregnáns ritmikát.

DUBROVAY László Faust, az elkárhozott – 1. szvit

Dubrovay László *Faust, az elkárhozott* című kétfelvonásos balettje 1995-ben keletkezett az Állami Operaház megrendelésére, Fodor Antal Goethe drámájából készített szinopszisára. A következő évben a kétórányi zenéből négy koncertszvitet is készített a szerző; ezek közül az első, öttételes szvit csendül fel hangversenyünkön. Az első tétel kezdete Faust portróját rajzolja meg: a zene az élet értelmét kereső, vívódó, nemes, az alkotásban megfáradt, a saját világából kitörni vágyó, de arra képtelen, az öngyilkosság gondolatától gyötört embert ábrázolja. Kilátástalan helyzetében megjelenik Mefisztó, aki fiatalságot, új életet kínál Faustnak a majdani elkárhozásért cserébe. A második tételben Mefisztó, minden csáberejét latba vetve, ráveszi Faustot a szerződés aláírására. Együtt repülnek el, hogy kezdett vegye Faust új élete, a világ újrafelfedezése. A harmadik tételben a falusi kocsmá és a részeg, duhajkodó vendégek szolgáltatója a kulisszát az élet hívságos örömeinek bemutatásához. A negyedik tételben Mefisztó a tükörben megjelenő Ideális Nő képével igyekszik felkelteni Faustban a férfiúi vágyat és a szerelmet, de mire az kibontakozna, eltünteti a Nő alakját a tükörből. Az ötödik tétel Hieronymus Bosch-i víziót jelenít meg a pokol gonosz démonainak örületes táncáról.

KODÁLY Zoltán Hány János – szvit

Az 1926-ban bemutatott daljátékában, a *Hány János*ban Kodály Zoltán egy mese keretében szólította meg az operaszínpadon az autentikus magyar népdalt – ahogyan Bartók nevezte: a parasztdalt –, s fejezte ki, szokott férfias tartózkodásával, iránta érzett csodálatát. A daljáték máig népszerű; Kodály igazi hírnevét azonban – főként külföldön – a darabból készült hattételes, briliáns szvit alapozta meg. Ha a színpadi mű, tiszta líraisága ellenére, tartalmaz is didaktikus és idealizáló elemeket, a hat rövid zenekari tétel szerzője kiemelkedő teljesítményei közé tartozik frissességével, invenciózus zenekari színeivel és ellenállhatatlan humorával. Utóbbi elsősorban a páros sorszámú tételekre vonatkozik, amelyek a zeneirodalom legkiválóbb zenei karikatúrái közé tartoznak; közülük is kiemelkedik a *Napóleon csatája*, amely hallatlanul szemléletesen és szellemesen ábrázolja Hány egyszemélyes haditettét, s miközben megmosolyogja a népi fantázia naivitását, egyben tisztelettel adózik is neki. A páratlan sorszámú tételek közül az első sejtelmes hangulatú bevezető zene, a III. tétel a lírai népdal apoteózisa, amely a „Tiszán innen, Dunán túl” kezdetű dal alapján komponált duettnek, a daljáték érzelmi tetőpontjának a zenekari változata. Valószínűleg azonban az V. tétel, a verbunkoszene esszenciáját nyújtó, annak mintegy műzenei emlékművet állító *Intermezzo* a szvit legemlékezetesebb pillanata: a zene, nemes tartása, eleganciája, egyszerre sallangmentes és kifejező jellege révén, Kodály egyik legszebb vallomása a magyar múlt, az általa annyira szeretett magyar parasztság iránt.

Szöveg: Malina János

2020. JANUÁR 29. szerda 19.30 | MŰPA

Mihail Pletnyov zongoraestje
MOZART / BEETHOVEN

2020. FEBRUÁR 15. ÉS 16. 19.30 | Zeneakadémia
VERESS SÁNDOR / MENDELSSOHN / WEBER / SCHUMANN
Várjon / Holliger

2020. MÁRCIUS 1. | Zeneakadémia
MOZART-NAP

HUNGARIAN GEMS

KODÁLY, WEINER, DUBROVAY

KODÁLY Dances from Marosszék

WEINER Violin Concerto No. 2 in F-sharp minor, Op. 45

- *intermission* -

DUBROVAY Faust, the Damned - Suite No. 1

KODÁLY Háry János Suite

Performers

Savitri Grier violin

Concerto Budapest Symphony Orchestra

Conductor **Tamás Vásáry**

The programme begins and ends with two of the most popular orchestral numbers in the oeuvre of Zoltán Kodály. Conductor for the evening is Tamás Vásáry, student and protégé of the great composer, not to mention perhaps the most dedicated devotee of the memory of Kodály. As well as Dances of Marosszék and the Háry János Suite, the audience is promised another two experiential discoveries from the middle and late 20th century. Just three years before his death, in 1957 Leó Weiner restructured his Violin Sonata No. 2 in F-sharp minor written 40 years earlier into a concerto for violin. Soloist of the last completed Weiner work is the young British artist Savitri Grier, celebrated globally as a chamber musician. László Dubrovay completed his ballet Faust, the Damned in 1995, although its premiere was only arranged at the Budapest Spring Festival in 2016: the suite performed at this concert was compiled from movements of this major work by the composer himself.

**Concerto
BUDAPEST**
zene szenedélljel

www.concertobudapest.hu

